

สุสานแนวตั้ง Vertical Columbarium

สลิตา ทองอิม¹ และ นิชากร เฮงรัมย์²

¹ นักศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

e-mail: nichheng@kku.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราผู้ที่ไม่นับถือศาสนาถึง 20% และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกถึงร้อยละ 9 ของประชากรในกลุ่ม Gen Z และ Gen Alpha ปัจจุบันยังไม่มีสุสานสำหรับผู้ที่ไม่นับถือศาสนาในประเทศไทย เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในประเทศยังคงนับถือศาสนาอย่างเข้มข้น โครงการสุสานแนวตั้ง (Vertical Columbarium) จึงถูกจัดทำขึ้นเพื่อสร้างพื้นที่สุสานที่สามารถรองรับการใช้งานของทั้งผู้นับถือศาสนา และไม่นับถือศาสนาในประเทศไทย โดยคำนึงถึงการเคารพความต้องการของผู้เสียชีวิต ร่วมกับวัฒนธรรมและประเพณีทางด้านการจัดการความตายของผู้ที่ยังคงนับถือศาสนา ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียชีวิต แนวคิดหลักของโครงการใช้ “ต้นไม้” ซึ่งเป็นตัวแทนในการแสดงถึงวัฏจักรของชีวิต ที่มีการเติบโต แตกกิ่งก้านสาขา เปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลและกาลเวลา โดยปราศจากการบูชาใด ๆ ร่วมกับการออกแบบด้วยแนวทาง Biophilic เพื่อใช้ธรรมชาติในการบำบัดและปลอบประโลมครอบครัวของผู้เสียชีวิต รูปแบบโครงการจะแบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วน ส่วนแรก คือพื้นที่สุสานที่ประกอบไปด้วยพื้นที่เก็บอัฐิทั้งแบบส่วนตัวและแบบรวม ซึ่งออกแบบให้สามารถรองรับกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ พุทธ คริสต์ และอิสลาม ส่วนที่สอง คือพื้นที่ memorial ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับให้บุคคลภายนอกได้เรียนรู้ถึงความรู้สึกของผู้ที่สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก และเป็นพื้นที่สำหรับปลอบประโลมบุคคลที่สูญเสีย โดยนำทฤษฎี 5 ระยะของความเศร้า มาปรับใช้ในการออกแบบ บทสรุปจากการออกแบบสามารถสร้างความน่าสนใจและรูปแบบใหม่ของสุสานได้ แต่ยังขาดการจัดการพื้นที่ในกรณีที่ต้องรองรับกิจกรรมพร้อมกันเป็นจำนวนมาก และขาดการอธิบายการจัดพื้นที่สีเขียวบนอาคาร

คำสำคัญ: สุสาน, สุสานแนวตั้ง, การออกแบบตามหลักศาสนา, การออกแบบพื้นที่สำหรับผู้ไม่มีศาสนา

1. บทนำ

ที่มาของโครงการนี้เกิดจากการที่ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราผู้ที่ไม่นับถือศาสนาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2019 มีอัตราผู้ที่ไม่นับถือศาสนาเพิ่มขึ้นถึง 20% และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นอีกประมาณร้อยละ 9 ของประชากรในกลุ่ม Gen Z, Gen Alpha และ Gen อื่น ๆ ในอนาคต ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอีก อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังไม่มีฐานข้อมูลสำหรับผู้ที่ไม่นับถือศาสนาในประเทศไทย เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังคงนับถือศาสนาอย่างเข้มข้น แม้ว่าจะมีบางกลุ่มที่ไม่นับถือศาสนา แต่ยังคงมีบุคคลในครอบครัวที่นับถือศาสนาอยู่ ตัวโครงการนี้จึงถูกจัดทำขึ้นเพื่อสร้างพื้นที่ฐานข้อมูลสำหรับผู้ที่ไม่นับถือศาสนาในประเทศไทย โดยคำนึงถึงการเคารพวัฒนธรรมและประเพณีทางด้านการจัดการความตายของผู้ที่ยังคงนับถือศาสนา ซึ่งอาจจะเกิดเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียชีวิตได้ โดยที่ตัวฐานข้อมูลจะไม่มีการแสดงออกทางศาสนาที่ชัดเจนและมุ่งเน้นการเปลี่ยนสภาพแวดล้อม และเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของฐานข้อมูลให้ดูเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้มากกว่าแค่พื้นที่เก็บอัฐิ และเนื่องจากการตัวโครงการมีความมุ่งมั่นในการคำนึงถึงผู้ที่ยังคงมีชีวิตอยู่ซึ่งเป็นผู้ที่เป็นที่รักและมีความผูกพันกับผู้ตายจึงมีการออกแบบพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่สำหรับปลอบประโลมบุคคลที่สูญเสีย และสำหรับให้บุคคลภายนอกได้เรียนรู้ถึงความรู้สึกของผู้ที่สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก โดยนำ ทฤษฎี 5 ระยะของความเศร้า มาปรับใช้ในการออกแบบ

2. ทฤษฎีที่ใช้ในการออกแบบ

2.1 ทฤษฎีธรรมชาติบำบัด (Nature Therapy) แนวทางการบำบัดที่ใช้พลังของธรรมชาติในการเยียวยาจิตใจและร่างกาย โดยอาศัยการสัมผัสและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล หรือแม้แต่สวนสาธารณะในเมืองก็ช่วยได้ แนวคิดนี้เชื่อว่าการใกล้ชิดธรรมชาติสามารถช่วยลดความเครียด ปรับปรุงสภาพจิตใจ และส่งเสริมสุขภาพกายและใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gladwell, 2013)

2.2 ทฤษฎี 5 ระยะทั้งห้าของความเศร้าโศก (Five Stages of Grief) เป็นกรอบแนวคิดที่นำเสนอโดยจิตแพทย์ชาวสวิส-อเมริกัน Elisabeth Kübler-Ross ในหนังสืออันโด่งดังของเธอที่ชื่อ "On Death and Dying" ที่ตีพิมพ์ในปี 1969 (Kübler-Ross, 1969)

2.3 ทฤษฎี 3 ความตายในมุมมองของคนที่ไม่นับถือศาสนาและผู้นับถือศาสนา

1. อเทวนิยม (Atheism) เป็นแนวคิด ปรัชญา หรือศาสนาประเภทอเทวนิยม เป็นค่านิยมของบุคคลที่ไม่นับถือศาสนา หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นศาสนาที่ปฏิเสธอำนาจของพระเจ้าหรืออำนาจความศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย พร้อมทั้งปฏิเสธความไม่มีอยู่จริงของพระเจ้า รวมทั้งมีความเชื่อว่าโลกและสรรพสิ่งเกิดขึ้นเองตามกฎของธรรมชาติ มนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของตนเอง (สิงห์ทอง และคณะ, 2566) บุคคลเหล่านี้จะเชื่อในความจริงที่พิสูจน์ได้ ต้องเห็นกับตา และพิสูจน์ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ ความ

ตายในมุมมองของคนที่ไม่มีความเชื่อ ศาสนา เอทิสต์ (Atheist) มีความเชื่อว่าโลก และสรรพสิ่งเกิดขึ้นเองตามกฎของธรรมชาติ มนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของตนเองทุกสิ่งทุกอย่าง ล้วนเป็นไปตามเหตุปัจจัย ซึ่งความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากมนุษย์เสียชีวิตนั้นอาจแตกต่างกันไปในกลุ่มเอทิสต์แต่ละคน แต่โดยทั่วไปมีมุมมองหลักดังนี้

- การสิ้นสุดของสติสัมปชัญญะ เอทิสต์หลายคนมองว่าเมื่อมนุษย์ตาย การทำงานของสมองและร่างกายหยุดลง
 - การกลับคืนสู่ธรรมชาติ บางคนมองว่าหลังจากเสียชีวิต ร่างกายจะกลับคืนสู่ธรรมชาติผ่านกระบวนการย่อยสลาย กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฏจักรธรรมชาติ
 - ไม่มีความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย เอทิสต์ส่วนใหญ่ไม่มีความเชื่อในแนวคิดเรื่องสวรรค์ นรก หรือการกลับชาติมาเกิด เนื่องจากแนวคิดเหล่านี้ไม่ได้มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน
2. ความตายในทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนาเชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายมีชีวิตมียูอยู่เพราะอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มาประกอบกันอย่างเหมาะสม กล่าวคือ ชันธ์ 5 ที่ประกอบไปด้วย รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งความตายเป็นอะไรอื่นไปไม่ได้ นอกจากความสิ้นไปแห่งปัจจัยเหล่านั้น พระพุทธศาสนามีคำสอนให้เชื่อกฎแห่งกรรมมียูอยู่จริง (เชฎฐพร คงมา, 2560).
3. ความตายในทางศาสนาคริสต์ คติความเชื่อเรื่องความตายของศาสนาคริสต์มีความเชื่อกันว่าทุกคนเกิดมาพร้อมกับมีวิญญาณจิตและมีบาปติดตัวมาด้วยตั้งแต่ตอนเกิด โดยสิ่งเหล่านี้อยู่คู่กับชีวิตจนสิ้นอายุขัยที่พระเจ้าทรงประทานให้ ความตายและชีวิตหลังความตายของคริสต์ศาสนิกชนจึงเป็นเรื่องที่ผูกพันอยู่กับพระเจ้าผู้ผูกพันอยู่กับดินแดนของพระเจ้า
4. ความตายในศาสนาฮินดู ศาสนาฮินดู เชื่อว่า วิญญาณเป็นอมตะจึงไม่ตายตามร่างกาย การตายเป็นเพียงวิญญาณ ออกจากร่างกายเพราะร่างกายเดิมไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ วิญญาณก็ต้องออกไปหาที่อยู่อาศัยใหม่

2.4 ทฤษฎี 4 หลักการวางสุสานที่ดีในมุมมองแต่ละศาสนา

1. สุสานที่ดีในมุมมองพระพุทธศาสนา (เถรวาท) เน้นความสงบและความเรียบง่าย สุสานหรือที่เก็บอัฐิไม่ควรโอ้อวดหรือหรูหราเกินไป เพื่อสื่อถึงความเสื่อมสลายของสังขารตั้งอยู่ในสถานที่สงบ มักตั้งอยู่ใกล้วัดหรือสถานที่ธรรมชาติ เช่น เนินเขา ริมน้ำ หรือในป่าช้า เพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมและการระลึกถึงอนิจจังการแยกพื้นที่ตามสถานะของผู้เสียชีวิต ในบางกรณีจะมีการแยกสุสานของพระภิกษุออกจากฆราวาส หรือจัดพื้นที่พิเศษสำหรับบุคคลสำคัญ

2. สุสานที่ดีในมุมมองพระพุทธศาสนา (มหายาน) ตำแหน่งชัยภูมิดีมีพลัง ต้องมีลักษณะของภูเขา(ร่างกายของมังกร)หิน/แนวหิน(กระดูกของมังกร) พื้นดินที่ตั้ง (เนื้อของมังกร) สายน้ำที่ไหล(เลือดของมังกร) ต้นหญ้า ต้นไม้(ผิวของมังกร) ต้องดูที่มาของกระแสพลัง ว่ามีภูเขา ที่สูง แนวสันเขาเคลื่อนตัวมายังจุดที่เราเลือกหรือไม่ เวลามองย้อนกลับไปในั้น ด้านหน้าสุสานควรจะเปิดโล่ง สบายตา มองไปได้ไกลมีภูเขาไกล ๆ ที่ดู แล้วเป็นรูปลักษณะที่เป็นมงคลหรือไม่ ตำแหน่งด้านซ้ายและด้านขวานั้น (แขนมังกร) นั้นมีภูเขาโอบล้อมรอบสมบูรณ์หรือไม่ เวลามีฝนตกหนักมาก ๆ ตำแหน่งด้านหน้านั้นสามารถชะลอการไหลของน้ำได้หรือไม่ ต้นไม้และธรรมชาติรอบ ๆ มีสีเขียวสดใสดูแล้วสดชื่นมีชีวิตชีวา อุดมสมบูรณ์หรือไม่ มีหินตำแหน่งด้านหลัง หรือในตำแหน่งซ้ายขวาโดยมีลักษณะที่เป็นมงคลไม่มีแหลมคม มีจุดที่กำหนดเสียงสะท้อนก้องกังวานหรือสะท้อนมากกว่าจุดอื่น ๆ หรือไม่ อุณหภูมิบริเวณตำแหน่งที่ตั้งนั้นควรจะอุ่นกว่าปกติ (ดี)

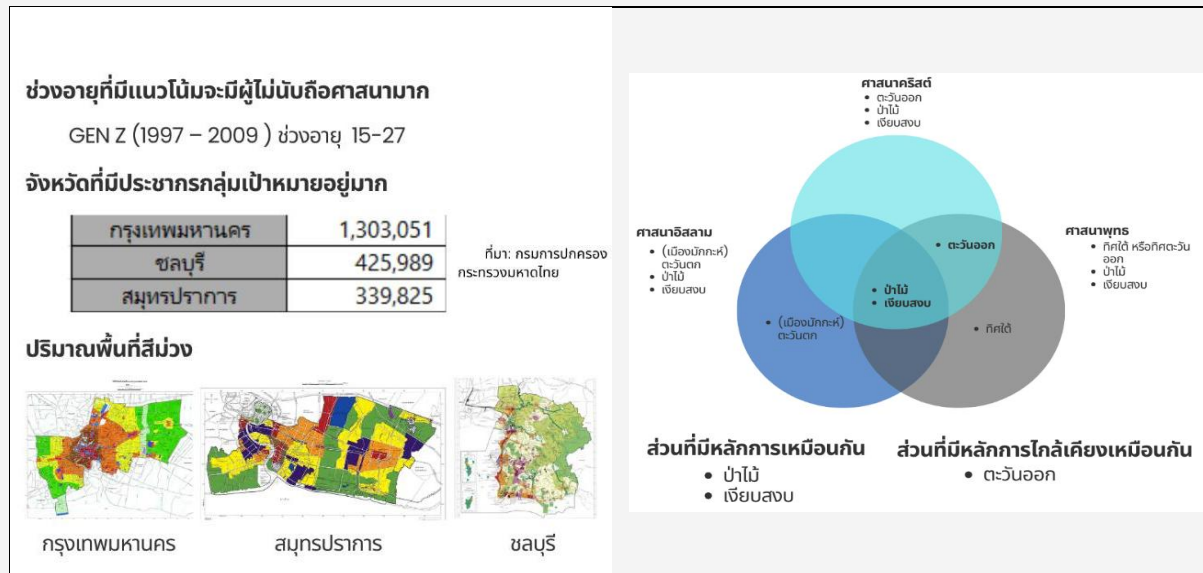
3. สุสานที่ดีในมุมมองศาสนาคริสต์ ตั้งอยู่ใกล้โบสถ์หรือชุมชนคริสเตียน สุสานมักตั้งอยู่ใกล้โบสถ์ เพื่อสะท้อนความเชื่อว่ามีผู้ล่วงลับยังเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนคริสเตียน จัดเรียงเป็นระเบียบ หลุมศพมักจัดเป็นแนวเรียงกัน เพื่อสะท้อนถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคริสเตียน การหันหัวไปทางทิศตะวันออก ในอดีตมีธรรมเนียมให้ศพหันไปทางทิศตะวันออก เพื่อรอการมาของพระเยซูคริสต์ในวันพิพากษา การระบุชื่อและข้อความทางศาสนา หลุมศพมักมีชื่อ วันเกิด-วันเสียชีวิต และอาจมีคำพูดจาก พระคัมภีร์

4. สุสานที่ดีในมุมมองศาสนาอิสลาม ฝังศพในลักษณะเรียบง่าย ไม่ใช้โลงศพหรูหรา ตั้งอยู่ห่างจากพื้นที่ชุมชนหรือสถานที่สกปรก ต้องเลือกสถานที่สะอาด ไม่ใกล้แหล่งน้ำปนเปื้อน หันหน้าศพไปทางทิศกิบลัต (นครเมกกะ) ถือเป็นสิ่งสำคัญมาก ศพจะถูกวางในหลุมศพโดยให้ใบหน้าหันไปทางกิบลัต ไม่มีสิ่งก่อสร้างหรือหีบศพบนสุสาน ห้ามสร้างอนุสรณ์สถานหรือสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่บนหลุมศพ เพื่อหลีกเลี่ยงการเคารพศพมากเกินไปจนกลายเป็นบูชาสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮ์ เน้นความเรียบง่ายและการถวายนาม สุสานมุสลิมจะเป็นเพียงกองดินเรียบง่าย มีป้ายชื่อเล็กๆ และเน้นให้ผู้เยี่ยมเยียนทำดุอา (ภาวนา) ให้แก่ผู้ล่วงลับ

3. การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ

โครงการสุสานแนวตั้ง มีเกณฑ์ในการเลือกที่ตั้งโครงการโดยคำนึงถึงพื้นที่ที่มีผู้ไม่นับถือศาสนาหรือมีประชากรช่วงอายุ 15-27 ปี (1997- 2009) หรือตั้งแต่ GEN Z ลงไปอยู่มากที่สุด และเป็นพื้นที่ที่สัมพันธ์ตามกฎหมาย จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า พื้นที่ภาคกลางคือพื้นที่ที่มีประชากรที่ไม่นับถือศาสนามากที่สุดจากภูมิภาคทั้งหมด และเนื่องจากโครงการเป็นสุสานที่คำนึงถึงการใช้งานร่วมกับครอบครัวและผู้ที่ยังนับถือศาสนาอยู่ ดังนั้นจังหวัดชลบุรีซึ่งมีปริมาณสุสานในปัจจุบันที่หนาแน่น ด้วยลักษณะภูมิประเทศเป็นไปตามลักษณะการวางสุสานที่ดีสอดคล้องกับหลักศาสนาต่าง ๆ ดังแสดงใน ภาพ

ที่ 1 เช่น การมีน้ำไหล หรือเนินเขาในศาสนาพุทธนิกายมหายาน หรือพื้นที่ฝังศพหันหน้าไปทางตะวันออก (เชื่อมโยงกับการฟื้นคืนชีพในวันพิพากษา) ในศาสนาคริสต์ และ การไม่มีอาคารสูงรวมถึงที่หลุมศพหันหน้าไปทางทิศใต้ (เมืองมักกะห์) ในศาสนาอิสลาม ดังนั้นจังหวัดชลบุรีจึงเหมาะแก่การเป็นที่ตั้งโครงการมากที่สุด

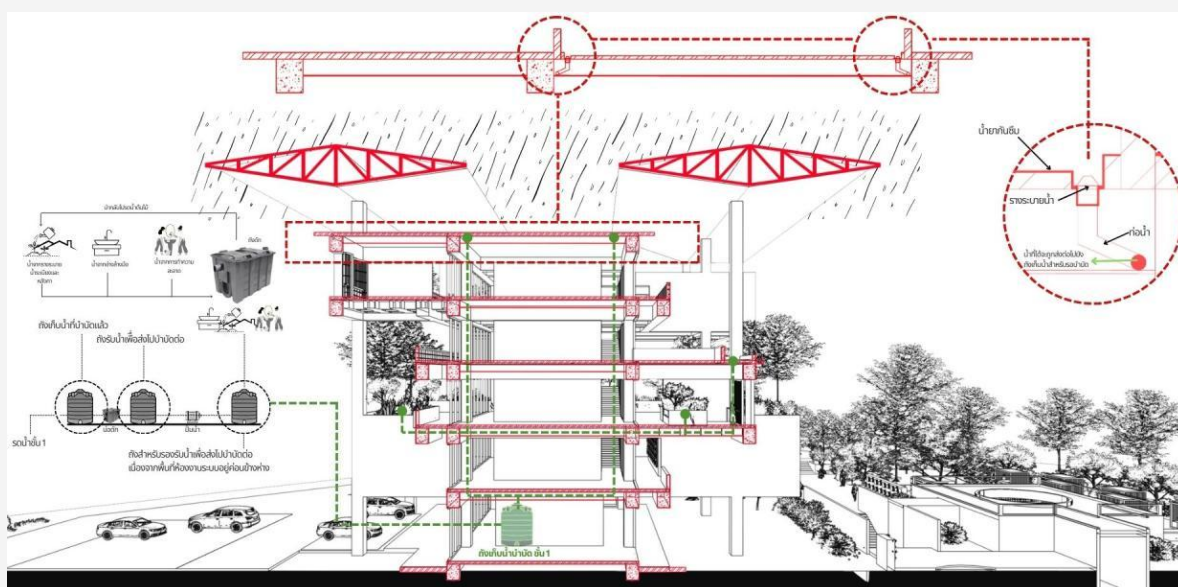
ภาพที่ 1 แสดงการเลือกที่ตั้งโครงการจังหวัด

3.1 ที่ตั้งโครงการ

ที่ตั้งโครงการตั้งอยู่ใกล้ทางหลวงยุทธศาสตร์ สัตหีบ – พนมสารคาม มีพื้นที่ทั้งหมด 7832.57 ตารางเมตร มีเขตชุมชนบ้านสมเด็จจนอกอยู่ในพื้นที่ ที่ตั้งโครงการอยู่ในเขตพื้นที่สีม่วงสามารถก่อสร้างอาคารประเภทสุสานได้ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง อยู่ห่างจากชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมสุสานและฌาปนสถาน พระราชบัญญัติการสาธารณสุข ด้านหน้าโครงการ ติดกับถนนกว้าง 6 เมตรหันหน้าออกทางทิศตะวันตกซึ่งโดยรอบเป็นสวนยางพาราขนาดใหญ่ โครงการมีพื้นที่รวม 6,165 ตร.ม. โดยแบ่งเป็นส่วนสนับสนุนโครงการ และจอดรถ 1,446 ตร.ม. อุทยานอนุสรณ์ 461 ตร.ม. และสุสาน 4,258 ตร.ม. ซึ่งคิดเป็น 70% ของพื้นที่ทั้งหมด สามารถเก็บอัฐิ ได้ 1032 อัฐิ พื้นที่จอดรถในโครงการ 37 คัน เกินจากที่กฎหมายกำหนด 42%

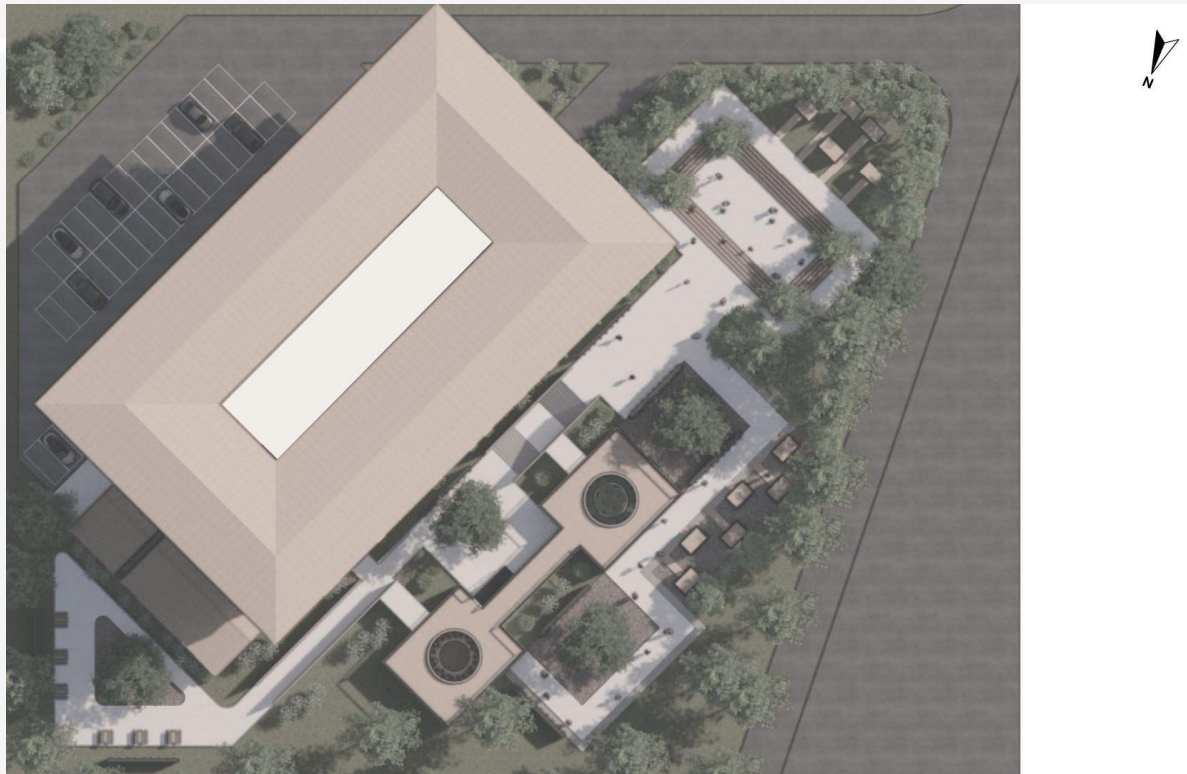

ภาพที่ 4 ทัดนียภาพภายนอกโครงการ

ภาพที่ 5 แสดงรายละเอียดการเก็บน้ำจากพื้นที่ต่าง ๆ ในโครงการเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่

จากภาพที่ 5 ผู้ออกแบบมีแนวคิดในการรวบรวมน้ำในโครงการเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ เนื่องจากมีพื้นที่สีเขียวในโครงการทั้งภายในและภายนอกอาคารเป็นจำนวนมาก จึงออกแบบโครงสร้างหลังคาให้สามารถรับการระบายน้ำจากหลังคา ลงมาที่สวนและสระเปียง รวมทั้งจากพื้นที่ห้องน้ำบริเวณอ่างล้างหน้า จะถูกส่งไปยังถังเก็บน้ำเสียสำหรับบำบัดในห้องของส่วนงานระบบ หลังจากเสร็จสิ้นการบำบัดจึงจะถูกหมุนเวียนมายังถังเก็บน้ำ แล้วนำกลับมาใช้ในการรดน้ำต้นไม้ในโครงการอีกครั้ง การวางตัวอาคารเป็นไปตามทิศเหนือ-ใต้ เพื่อให้ทิศตะวันออกซึ่งเป็นทิศที่เหมาะสมแก่การวางสุสานมีพื้นที่มากที่สุด ตามหลักการของศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ที่มีข้อกำหนดและมุมมองว่า ทิศตะวันออกคือทิศที่ดีที่สุด สื่อถึงความหวังในการเดินทางไปสู่ภพภูมิที่ดีกว่า และเพื่อให้ทัศนียภาพของอาคารรับกับมุมมองจากถนนด้านหน้าโครงการโดยมีส่วนของอุทยานอนุสรณ์ หรือ memorial ตั้งอยู่ด้านหน้า เพื่อเป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะ อำนวยความสะดวกแก่บุคคลภายนอก และคนในชุมชนในการเข้ามาใช้พื้นที่เพื่อพักผ่อน

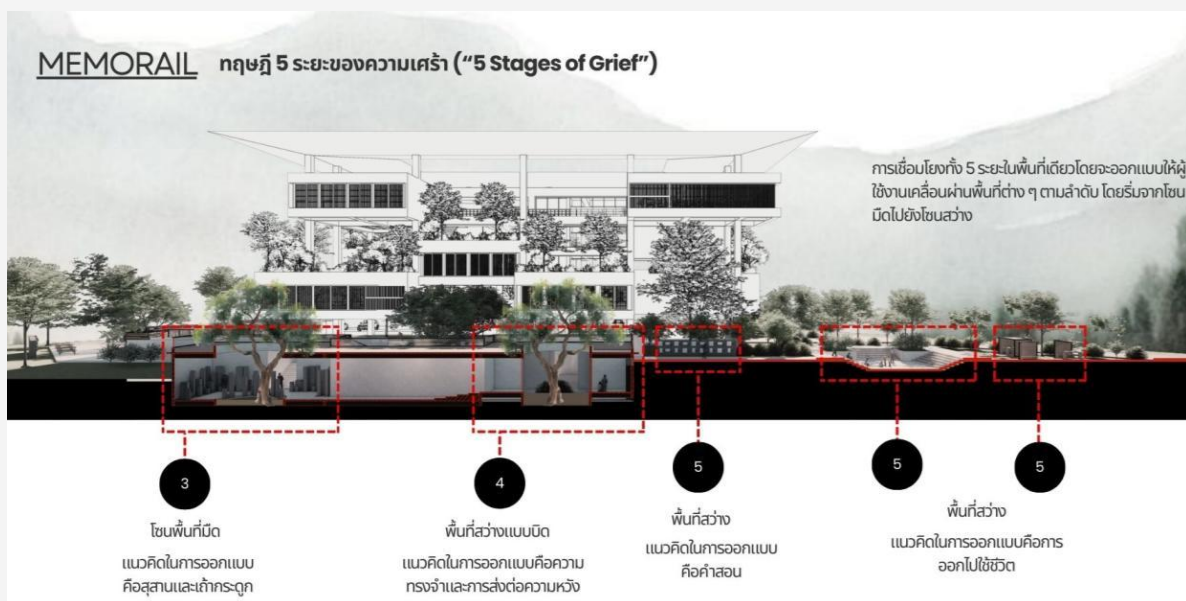
ภาพที่ 6 แสดงการวางผังอาคาร ตามทิศเหนือ - ได้

ภาพที่ 7 แสดงทัศนียภาพของอุทยานอนุสรณ์ หรือ *memorial* ตั้งอยู่ด้านหน้า

โดยอุทยานอนุสรณ์ หรือ *memorial* คือพื้นที่ที่ออกแบบโดยนำ ทฤษฎี 5 ระยะของความเศร้า หลังจากพบเจอความสูญเสีย พื้นที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้บุคคลภายนอกได้เรียนรู้ถึงความเศร้าของผู้ที่ต้องพบเจอกับความสูญเสีย และเป็นพื้นที่สำหรับปลอบประโลมผู้ที่สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การเชื่อมโยงทั้ง 5 ระยะในพื้นที่เดียว จากการออกแบบพื้นที่ให้เป็นโซนต่อเนื่อง ออกแบบให้ผู้ใช้งานเคลื่อนผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ตามลำดับ โดย เริ่มจากโซนมืดไปยังโซนสว่าง และจะมีการไล่ระดับจากพื้นที่ต่ำสุดค่อยๆ ไปยังพื้นที่ระดับพื้นดิน โดยผู้ออกแบบแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นพื้นที่มืด เพื่อสื่อถึงสุสานและถ้ำกระดูก โดยพื้นที่รอบๆจะเต็มไปด้วยแท่งหินสีเหลี่ยมสูงต่ำต่างกันไป เปรียบเสมือนแท่งสลักในสุสาน ส่วนพื้นรอบๆทางเดินใช้ทรายละเอียดแทนตัวถ้ำกระดูก มีการวางต้นไม้ไว้ตรงกลางโดยที่ให้พื้นที่ข้างบนเปิดโล่งให้แสงส่องเข้ามาเปรียบเหมือนเส้นทางของผู้ตาย ส่วนที่ 2 เป็นพื้นที่ปิด เพื่อสื่อถึงความทรงจำและการส่งต่อ ตัว

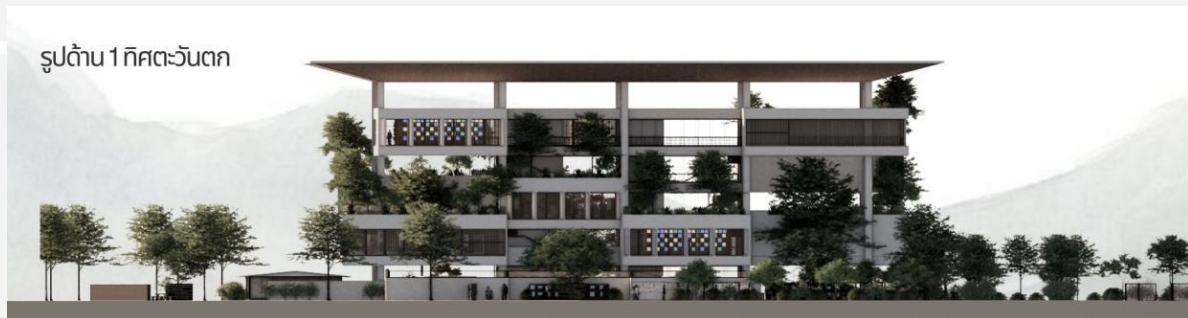
พื้นที่ที่มีการนำแสงเข้ามาจากตรงกลางด้านบน บริเวณต้นไม้ และแสงจากด้านข้างในระดับบน เพื่อให้เกิดความสว่างในระดับบนทำให้รู้สึกถึงความหวัง และมีพื้นที่สำหรับบริจาดสิ่งของต่างๆ ซึ่งตัวโครงการจำหน่ายของที่ใส่ไว้ไปบริจาดตามชุมชนเดือนละครั้ง ตามแนวคิดการส่งต่อความหวัง และส่วนสุดท้ายคือพื้นที่สว่างเพื่อสื่อถึงคำสอน ความหวังในการมีชีวิตอยู่และการออกไปใช้ชีวิต ตัวพื้นที่ออกแบบให้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมต่างๆ เป็นพื้นที่สาธารณะให้บุคคลภายนอกสามารถเข้ามาใช้งานได้ ซึ่งเมื่อเดินออกมาจากส่วนที่ 2 ที่ถูกกดลงไปต่ำกว่าระดับดิน จะสามารถมองเห็นผู้คนที่ทำกิจกรรมต่าง สื่อถึงการใช้ชีวิตและการออกไปพบปะผู้คน มี memorial หินสลักรอบๆ ต้นไม้ ซึ่งรอบๆ ต้นไม้จะมีแผ่นสลักชอนไฟคำสอนต่างๆ เกี่ยวกับความตาย และการมีชีวิตอยู่ เพื่อให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัว และความสำคัญของการมีชีวิตอยู่

ภาพที่ 8 แสดงภาพตัดของบริเวณอุทยานอนุสรณ์ ทั้ง 3 ส่วนคือ ส่วนมืด ส่วนปิด และส่วนสว่าง

ภาพที่ 9 แสดงทัศนียภาพของอุทยานอนุสรณ์ ทั้ง 3 ส่วนคือ ส่วนมืด ส่วนปิด และส่วนสว่าง

ภาพที่ 10 รูปด้านอาคารฝั่งทิศตะวันตก ซึ่งเป็นด้านหน้าโครงการ และทิศตะวันออก

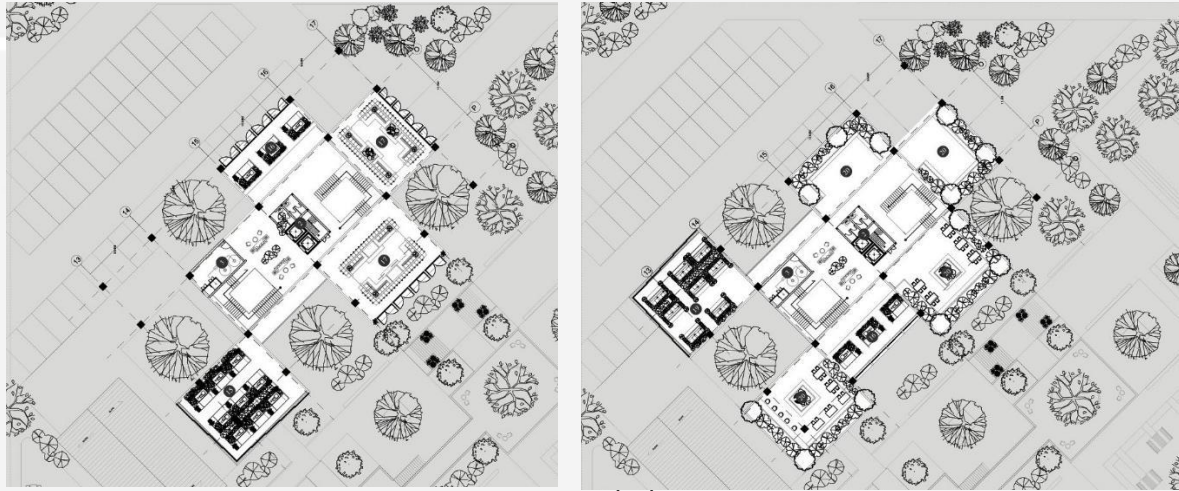

ภาพที่ 11 รูปด้านอาคารฝั่งทิศเหนือ และทิศใต้

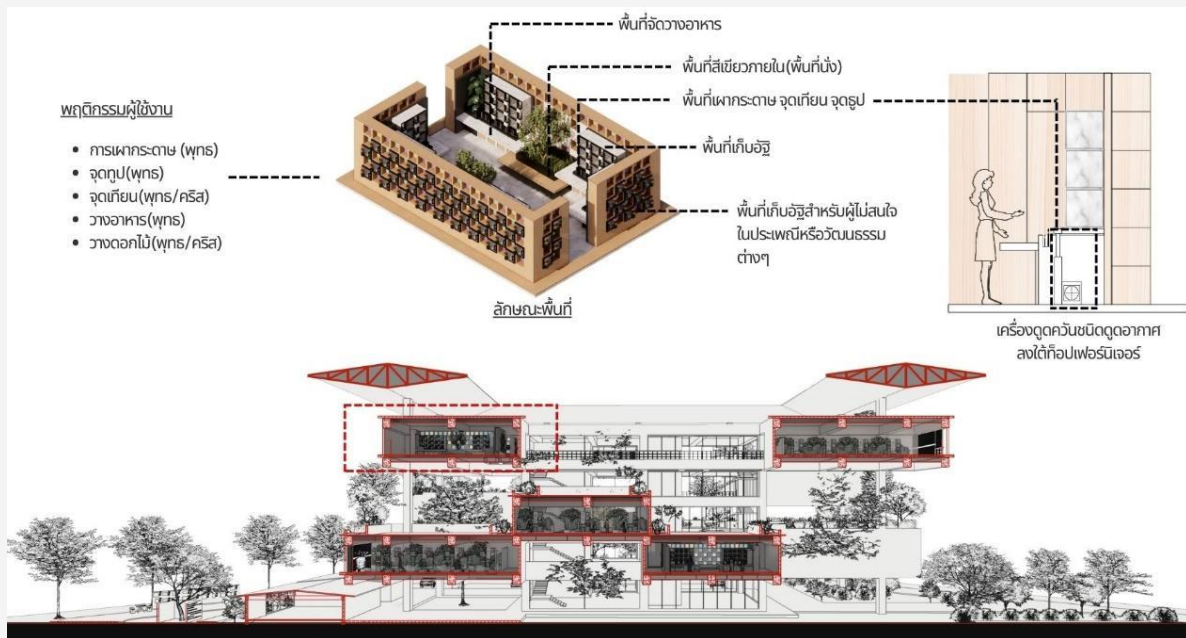

ภาพที่ 12 แสดงผังพื้นที่ชั้นที่ 1

ผังพื้นที่ชั้นที่ 1 ประกอบไปด้วยพื้นที่จอดรถใต้อาคาร โถงต้อนรับติดกับพื้นที่จอดรถเพื่อขึ้นไปยังพื้นที่สุสานด้านบน และเชื่อมกับอาคารแยกซึ่งเป็นพื้นที่สำนักงาน ส่วนพื้นที่ด้านหน้าโครงการคือพื้นที่สาธารณะและพื้นที่อุทยานอนุสรณ์ การออกแบบโดยรวมจะเป็นการแทรกพื้นที่สีเขียวเข้าไปในพื้นที่สุสานที่แบ่งออกเป็นสวนย่อย ๆ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และเกิดความแตกต่างตามความต้องการของผู้ใช้งาน เชื่อมกันด้วยพื้นที่ส่วนกลางที่เป็นทั้งทางสัญจร และสามารถพักผ่อนได้ในตัว ผังพื้นที่ชั้น 2 ประกอบไปด้วยพื้นที่สุสานทั้งหมด โดยจะเป็นพื้นที่ของสุสานสำหรับผู้มีครอบครัวพุทธ/คริสต์ แบบทั่วไปและไพรเวท สุสานสำหรับผู้มีครอบครัวอิสลาม ส่วนผังพื้นที่ชั้น 3 ประกอบไปด้วยพื้นที่สุสานสำหรับผู้มีครอบครัวพุทธ/คริสต์ แบบไพรเวท และแบบพรีเมียม โดยจะมีการแทรกพื้นที่สีเขียวบนอาคารเป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อน หรือพบปะกันของผู้มาเยี่ยมผู้เสียชีวิต มีการใช้กระจก stained glass ในพื้นที่เพื่อให้แสงที่ส่องเข้ามาเกิดสีสัน ต่างๆ ไม่ให้ตัวพื้นที่สุสานน่าเบื่อจนเกินไป โดยใช้สีโทนเย็นเพื่อยังคงให้ความรู้สึกสงบ เช่น สีเหลือง สีน้ำเงิน และสีฟ้า ดังแสดงในภาพที่ 15

ภาพที่ 13 แสดงผังพื้นที่ 2 และ 3

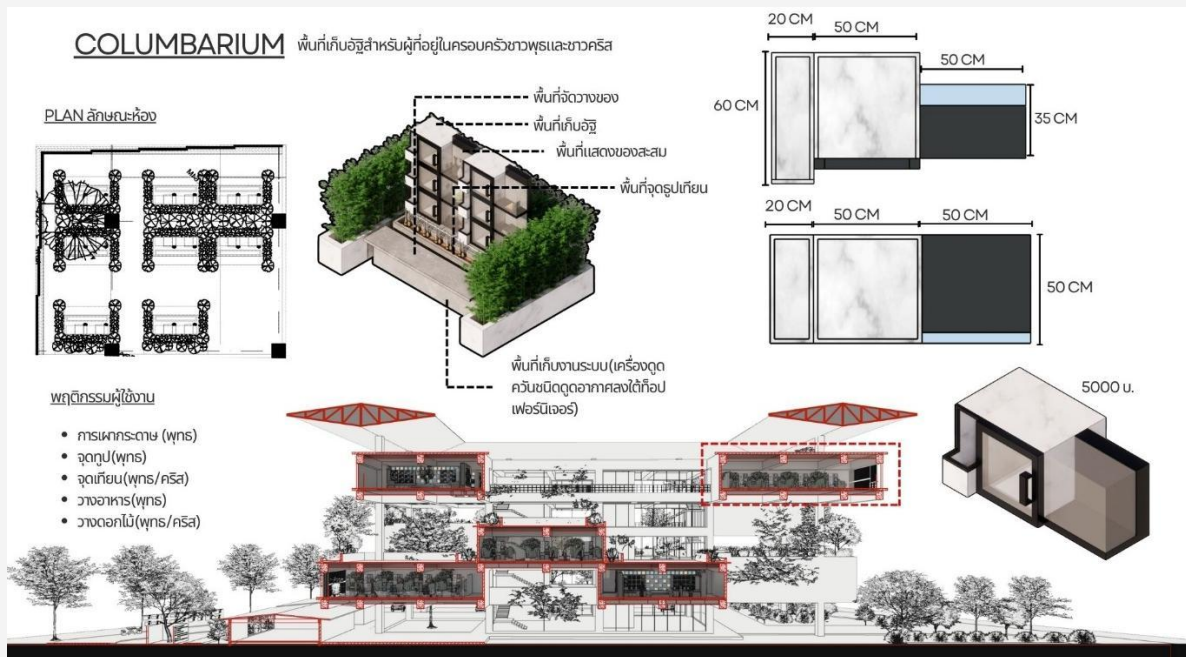
ภาพที่ 14 พื้นที่เก็บอัฐิสำหรับผู้ที่อยู่ในครอบครัวชาวพุทธและคริสต์แบบทั่วไป

ภาพที่ 15 ทรรศนียภาพของพื้นที่เก็บอัฐิสำหรับผู้ที่อยู่ในครอบครัวชาวพุทธและคริสต์แบบทั่วไป

สำหรับผู้มีครอบครัว พุทธ/คริสต์ ในการออกแบบพื้นที่จะคำนึงถึงพฤติกรรมผู้ใช้งานเป็นหลัก โดยพฤติกรรมของผู้มีศาสนาพุทธและคริสต์จะมีความคล้ายคลึงกัน โดยพฤติกรรมผู้ใช้งานมีการวางดอกไม้ จึง

ออกแบบให้ตู้เก็บอัฐิแต่ละหลังมีส่วนยื่นออกมาให้สามารถใส่ดอกไม้เข้าไปได้ พฤติกรรมการเผาศพจะซับซ้อน จุดเทียน ผู้ออกแบบจึงออกแบบให้มีพื้นที่ที่สามารถทำกิจกรรมทั้งสามได้อยู่บริเวณหน้าพื้นที่เก็บอัฐิในลักษณะใช้ร่วมกัน และมีการติดตั้งเครื่องดูดควันไว้ดังแสดงในภาพที่ 14 ส่วนพฤติกรรมการวางอาหารจะมีพื้นเคาเตอร์ยื่นออกมาด้านหน้าตลอดความยาวของพื้นที่เก็บอัฐิ เพื่อให้สามารถวางอาหารได้ ความแตกต่างระหว่างพื้นที่เก็บอัฐิแบบทั่วไปและแบบพรีเมียมคือ ในส่วนของพื้นที่เก็บอัฐิแบบพรีเมียมจะมีพื้นที่ต่างๆเพิ่มขึ้น และมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น และมี พื้นที่จัดแสดงของสะสม เพื่อให้สามารถจัดแสดงสิ่งของหรือผลงานต่างๆ ของผู้ตายได้ เพิ่มเข้ามาดังแสดงใน ภาพที่ 16

ภาพที่ 16 พื้นที่เก็บอัฐิสำหรับผู้ที่อยู่ในครอบครัวชาวพุทธและคริสต์แบบพรีเมียม

ภาพที่ 17 ทศนิยมภาพของพื้นที่เก็บอัฐิสำหรับผู้ที่อยู่ในครอบครัวชาวพุทธและคริสต์แบบพรีเมียม

ส่วนพื้นที่เก็บอัฐิแบบไพรเวทนั้นจะมีส่วนต่างๆ เป็นของตัวเอง พื้นที่จะมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น มีจำนวนอัฐิต่อพื้นที่น้อย มีพื้นที่จัดแสดงของสะสม เพื่อจัดแสดงสิ่งของ หรือผลงานต่างๆ ของผู้ตายได้ เช่นเดียวกับแบบพรีเมียม แต่เพิ่มแผ่นหินสลัก สามารถสลักข้อมูล หรือสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับผู้ตายได้ดังแสดงใน ภาพที่ 18

ภาพที่ 18 พื้นที่เก็บอัฐิสำหรับผู้ที่อยู่ในครอบครัวชาวพุทธและคริสต์แบบไพรเวท

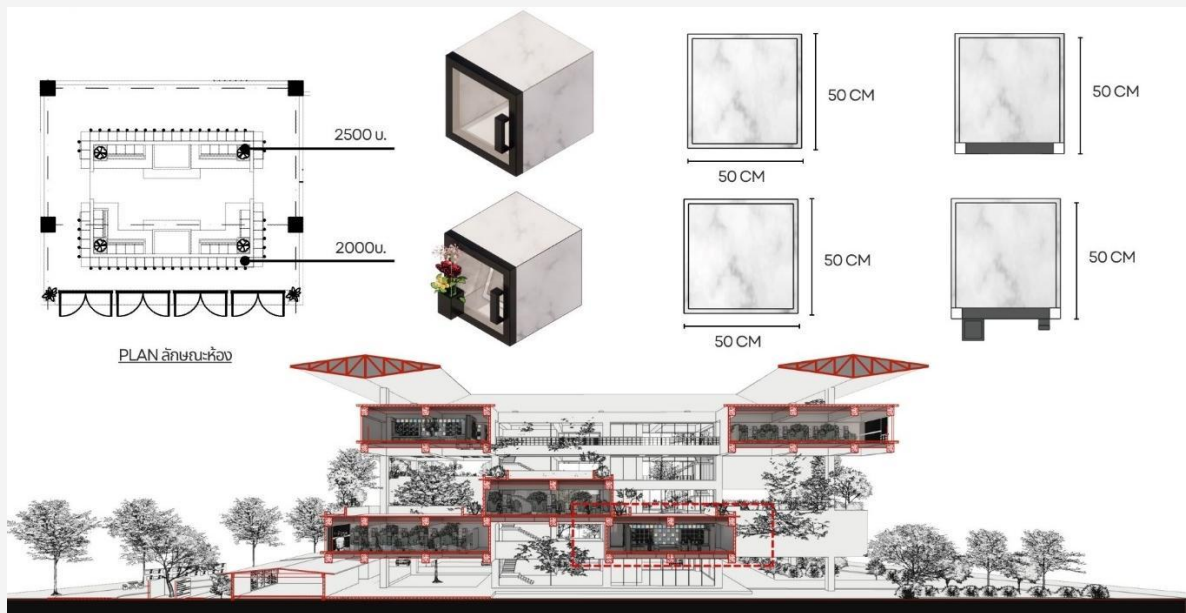

ภาพที่ 19 ทดณียภาพของพื้นที่เก็บอัฐิสำหรับผู้ที่อยู่ในครอบครัวชาวพุทธและคริสต์แบบไพรเวท

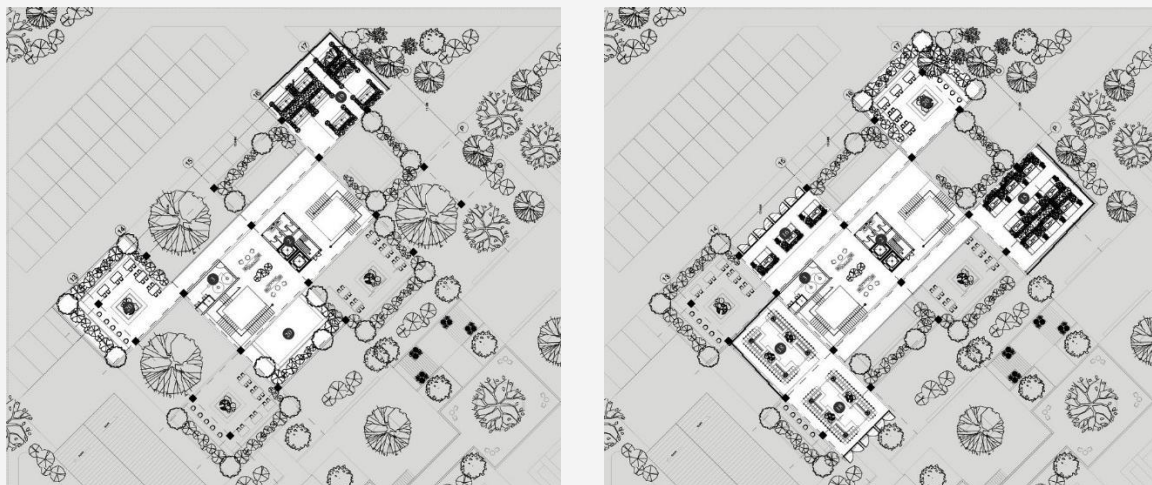
สำหรับผู้ที่อยู่ในครอบครัวชาวอิสลาม ในการออกแบบพื้นที่จะคำนึงถึงพฤติกรรมผู้ใช้งานเป็นหลัก โดยพฤติกรรมของผู้นับถือศาสนาอิสลาม มีความแตกต่างจากศาสนาอื่น ไม่วางดอกไม้หรือสิ่งตกแต่ง มีพื้นที่แยกเป็นสองส่วนคือ สำหรับเก็บอัฐิของเพศชาย และสำหรับเก็บอัฐิของเพศหญิง และเนื่องด้วยตามหลักศาสนาของศาสนาอิสลามพื้นที่สุสานจะต้องมีความเรียบง่ายไม่ฟุ่มเฟือยจึงทำให้มีเฉพาะพื้นที่จัดเก็บแบบทั่วไป ไม่มีแบบพรีเมียม หรือแบบไพรเวท เหมือนของ ศาสนาคริสต์และพุทธ โดยพฤติกรรมของผู้มาใช้งานส่วนมากจะไม่มีกรปูพรมหรือจัดรูปเทียน เน้นพื้นที่สำหรับทำความสะอาดให้สามารถนั่งล้างเท้าหรือล้างมือได้ก่อนทำพิธีทอฆบตุอาห์ (Dua) หรืออ่านพระคัมภีร์อัลกุรอานดังแสดงในภาพที่ 21

ภาพที่ 20 ทักษะภาพของพื้นที่เก็บข้อมูลสำหรับผู้ที่อยู่ในครอบครัวชาวอิสลาม

ภาพที่ 21 พื้นที่เก็บข้อมูลสำหรับผู้ที่อยู่ในครอบครัวชาวอิสลาม

ภาพที่ 22 แสดงผังพื้นที่ชั้นที่ 4 และ 5

ตัวพื้นที่ชั้น 4 ประกอบไปด้วยพื้นที่สุสานทั้งหมดโดยจะเป็นพื้นที่ของ สุสานสำหรับผู้มีครอบครัว พุทธ/ คริสต์ แบบไพรเวท และแบบพรีเมียม มีการแทรกพื้นที่สีเขียวบนอาคารเป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อน หรือพบปะ

กันของผู้มาเยี่ยมผู้เสียชีวิต ส่วนผังชั้น 5 ประกอบไปด้วยพื้นที่ สุสานสำหรับผู้มีครอบครัว พุทธ/คริสต์ แบบทั่วไป แบบโปรเวท และแบบพรีเมียม

ภาพที่ 23 ทศนียภาพพื้นที่พักผ่อนบนอาคาร

5. สรุปผลการศึกษาออกแบบ

โครงการสุสานแนวตั้ง (Memorial And Columbarium) เป็นโครงการสุสานสำหรับผู้ไม่นับถือศาสนา ด้วยแนวคิดที่คิดถึงผู้ที่ยังคงอยู่ จึงเป็นแนวทางในการออกแบบโครงการให้เป็นพื้นที่สำหรับผู้นับถือและไม่นับถือศาสนา สามารถใช้พื้นที่ร่วมกันได้ ตัวโครงการจึงมีหลักการในการออกแบบคือ ใช้พื้นที่ธรรมชาติพักผ่อนส่วนกลางร่วมกัน โดยในโครงการจะไม่มีทางแสดงออกในทางศาสนาที่ชัดเจน แต่จะยังคงมีการออกแบบที่สามารถรองรับผู้ที่นับถือศาสนา ให้บุคคลในครอบครัวผู้เสียชีวิตสามารถดำเนินการต่างๆได้ตามความเชื่อหรือตามวัฒนธรรมที่ตนเองเคยชิน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครอบครัวผู้ตาย ในส่วนของพื้นที่ Memorial ก็ยังคงหลักการคำนึงถึงผู้ที่ยังคงอยู่โดยการออกแบบพื้นที่ตามหลัก จิตวิทยาความเจ็บปวดหลังจากการสูญเสีย เพื่อให้ผู้ที่ใช้พื้นที่ได้รู้สึกถึงความรู้สึกของผู้ที่ผ่านการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักไป และในการออกแบบพื้นที่ยังมีการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่พบจากการวางแผนผังคือ หากมีญาติมาจำนวนมากจะจัดการกับจำนวนคนที่มาอย่างไรให้ญาติผู้ตายรู้สึกสบายใจ และพื้นที่ห้องน้ำในพื้นที่สุสานน้อยเกินไป อาจไม่เพียงพอต่อจำนวนญาติที่มาใช้บริการพื้นที่ และขาดความสะดวกสบายในการใช้ห้องน้ำจากพื้นที่สาธารณะ ไม่มีพื้นที่รองรับ หากต้องใช้ห้องน้ำต้องเดินไปไกล

ส่วนข้อเสนอแนะคือ การเพิ่มลูกเล่นให้กับพื้นที่ในอาคาร เพื่อให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น และควรอธิบายเหตุผลในการจัดวางพื้นที่ให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะพื้นที่สีเขียวบนอาคาร

เอกสารอ้างอิง

- Castro, F. (2016). Sayama Lakeside Cemetery Community Hall / Hiroshi Nakamura & NAP. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/780211/sayama-lakeside-cemetery-community-hall-hiroshi-nakamura-and-nap>
- Gladwell VF, Brown DK, Wood C, Sandercock GR, Barton JL. The great outdoors: how a green exercise environment can benefit all. *Extrem Physiol Med*. 2013 Jan 3;2(1):3. doi: 10.1186/2046-7648-2-3. PMID: 23849478; PMCID: PMC3710158.
- Kübler-Ross, E. (1969). *On death and dying*. Macmillan.
- Fernanda Castro. (2559). Sayama Lakeside Cemetery Community Hall / Hiroshi Nakamura & NAP. สืบค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.archdaily.com/780211/sayama-lakeside-cemetery-community-hall-hiroshi-nakamura-and-nap>
- PrimoCare. (2564). "5 Stages of Grief" วิธีรับมือกับการสูญเสีย ก้าวผ่านความเศร้าด้วยการเข้าใจตัวเอง. สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 256, จาก <https://primocare.com/A2-5-stages-of-grief/>
- เชิญพร คงมา. (2560). มอง ความตาย ใน 3 ศาสนา. สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 256, จาก <https://cheewajit.com/mind/8981.html>
- เนอรวาน่า เอเซีย กรุ๊ป. (2563). สุสานเนอรวาน่า เมมโมเรียล ปาร์ค บ้านบึง. สืบค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.nirvana-memorial.co.th/>
- พระมหาคมคาย สิริปัญโญ สิงห์ทอง, พระสุชาติ เชื้อรุ่ง, และ พระมหาไพฑูรย์ นิवास. (2566). ความตายในมุมมอง 4 ศาสนา. วารสารพุทธศาสนศึกษา, 10(2), 123-145, จาก DOI: 10.14456/jpv.2022.39
- ภทวิทย์ ศรีหะไตรย์. (2565). ผิดไหม ที่ไร้ศาสนา. สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2567, จาก <https://theactive.thaipbs.or.th/read/non-religious>